

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET I OSLO
FORNMINNESEKSJONEN
Postboks 6762,
St. Olavs Plass
0130 Oslo

RAPPORT

ARKEOLOGISK UTGRAVNING

Kokegroper

Hommelstad 174/1
Hamar kommune, Hedmark

Charlotte Melsom

Oslo 2004

**KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO**

Gårds-/ bruksnavn Hommelstad	G.nr./ b.nr. 174/1
Kommune Hamar	Fylke Hedmark
Saksnavn Fv 119 Dalfarmen - Ålsted	Kulturminnetype Bosetningsspor
Saksnummer (arkivnr. UKM) 05/2347 03/7119	Tiltakskode/ prosjektkode 759037/ 204735
Eier/ bruker, adresse	Tiltakshaver Hamar kommune
Tidsrom for utgravning 20-22.09.2004	M 711-kart/ UTM-koordinater/ Kartdatum M711 kartblad 1916 I
ØK-kart CS 065-5-1	ØK-koordinater CS 066-5-3
A-nr. 2004/209	C-nr. 53748
ID-nr (Fornminneregisteret)	Negativnr. (UKM) Cf.29229
Rapport ved: Charlotte Melsom	Dato: Oktober 2004
Saksbehandler: Inger Marie Berg-Hansen	Prosjektleder: Inger Marie Berg-Hansen

SAMMENDRAG

I forbindelse med at Hamar kommune skulle utvide deler av Fv 199 (strekningen Dalfarmen – Ålsted), gjennomførte Kulturhistorisk museum en arkeologisk utgravning av området 20.-22.09. 2004. Utgravningsområdet besto av en 31 m lang og 4,5 m bred sjakt på et høydedrag i dyrket mark. Utgravningen ble gjennomført ved hjelp av flateavdekking, hvor pløyelaget ble fjernet med gravemaskin, med påfølgende rensing for hånd med krafse og graveskje. I alt åtte strukturer ble påvist. Syv av strukturene ble undersøkt og dokumentert, og definert som kokegrop eller kokegrop/ildsted av vanlig eldre jernalders type. Det ble funnet noen få fragmenter brent bein i fire av kokegropene. Omtrent 100 m sørøst for utgravningsfeltet ligger det et middelalderkirkested. Kokegropene på Hommelstad har trolig vært en del av et større kokegropfelt som har strukket seg mot øst.

Kullprøver er datert ved NTNU. Resultatet viser at alle de daterte kokegropene er fra perioden romertid – folkevandringstid.

Liste over dateringene:

DF-3816

Struktur nr.	Museumsnr.	NTNU-nr	Datering
S7	C53748/7	T-17557	AD350-535
S3	C53748/9	T-17558	AD260-410
S5	C53748/10	T-17559	AD265-425
S6	C53748/11	T-17560	AD265-420

INNHOLD

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN	2
2. DELTAGERE, TIDSRUM.....	2
3. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER.....	2
4. UTGRAVNINGEN	3
4.1 Problemstillinger – prioriteringer	3
4.2 Utgravningsmetode.....	3
4.3 Utgravningens forløp.....	4
4.4 Kildekritiske forhold.....	4
4.5 Utgravningen.....	4
4.5.1 Funnmateriale.....	4
4.5.2 Strukturer.....	4
4.5.3 Datering.....	6
4.5.4 Naturvitenskapelige prøver	6
4.6 Vurdering av utgravningsresultatene, tolkning og diskusjon.	7
5. KONKLUSJON	7
6. LITTERATUR.....	7
7. VEDLEGG.....	8
7.1. Strukturliste.....	8
7.2. Funn og prøver.....	8
7.3. Tegninger.....	9
7.4. Fotoliste.....	9
7.5. Analyser	9
7.6. Kart	9

RAPPORT FRA ARKEOLOGISK UTGRAVNING

HOMMELSTAD 174/1, HAMAR K., HEDMARK

CHARLOTTE MELSOM

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

Hamar kommune fremmet forslag til reguleringsplan på Hommelstad (gnr. 74/1), Hamar kommune, Hedmark, for utviding av eksisterende veiområde. Den aktuelle veistrekningen utgjør 3,9 km av Fv 199, strekningen Dalfarmen – Ålstad. I henhold til Lov om kulturminner av 9. juni 1978 utførte derfor Hedmark fylkeskommune arkeologiske forundersøkelser for å få rede på om en realisering av veiutvidelsen ville komme i konflikt med automatisk fredete kulturminner. Forundersøkelsene ble gjennomført av Hedmark fylkeskommune i tidsrommet 21. – 28.10. 2003.

Det ble da påtruffet automatisk fredete bosetningsspor i form av relativt sikre kokegroper, rest av en kokegrop og strukturer med uviss funksjon. Hedmark kommune søkte i brev av 19.02. 2004 om dispensasjon fra KML for området kalt sjakt G i Hedmark fylkeskommunes rapport. Riksantikvaren innvilget dispensasjon 30.03. 2004.

2. DELTAGERE, TIDSRUM

Utgravningen foregikk fra 20. til 22. september 2004.

Navn	Stilling	Tidsrom	Antall dager
Charlotte Melsom	Feltleder	20-22.09. 2004	3

I tillegg stilte en ansatt fra Dobloug A/S Entreprenører med gravemaskin under flateavdekking 20.09. 2004.

3. LANDSKAPET - FUNN OG FORNMINNER

Veiutbedringen skulle utføres i et område bestående av dyrket mark. Landskapet preges til dels av store, åpne jordbruksarealer og lave høydedrag. Sjakt G ligger Ø

for veien på et høydedrag like S for gårdstunet på gården Hommelstad 174/1. Undergrunn i sjakta besto i hovedsak av mørk jordblandet grus med enkelte steinfylte partier.

Det er tidligere registrert flere automatisk fredete kulturminner nær den aktuelle veistrekningen. De fleste av disse er gravminner. Bl.a. ligger det en gravhaug (ID 026394) like S for gården Hommelstad. Haugen, som er delvis skadet av eksisterende vei, ligger om lag 50 m SV for feltet. Om lag 100 m SSØ for sjakta, på samme side av veien som feltet, ligger et fredet område hvor det har stått en middelalderkirke med tilhørende kirkegård (ID 002639). Inge Os, eier av Hommelstad gård, fortalte at da han var ung (1960-tallet) pleide de å plukke bein og hodeškaller i åkeren etter pløying. I løpet av de siste 20 årene dukket det imidlertid sjelden opp menneskebein. Det er svært sannsynlig at beina Os refererer til skriver seg fra oppløyde graver fra middelalderkirkegården.

I følge Hedmark fylkeskommunes brev ble det i 1993, i sammenheng med en registrering utført av NIKU, påvist tett konsentrasjon av skjærbrent stein på begge sider av veien på Hommelstad 174/1. Det finnes ingen opplysninger om disse registreringene i Kulturhistorisk museums arkiver, fylkeskommunens registreringsrapport eller Askeladden.

4. UTGRAVNINGEN

4.1 PROBLEMSTILLINGER – PRIORITERINGER

Under Hedmark fylkeskommunes forundersøkelser ble det i sjakt G påvist åtte nedgravninger av ulike slag. Fire av disse ble tolket som sikre kokegroper, og resten som nedgravninger med uavklart funksjon. Kokegroper er et satsningsområde og et eget forskningstema ved Kulturhistorisk museum. Aktuelle problemstillinger knyttet til kokegropene på Hommelstad 174/1 var å dokumentere dem i plan og profil, gjøre observasjoner angående form, størrelse og mengden skjærbrent stein. I tillegg er det en vesentlig problemstilling å fastslå kokegropenes alder, bl.a. gjennom å datere dem ved hjelp av C14-metoden. Det var videre viktig å forsøke å få kartlagt hvilken funksjon og alder nedgravningene med ukjent funksjon hadde, samt deres relasjon til andre strukturer på stedet. Det ble blant annet under registreringen påvist to strukturer som inneholdt små slaggbiter (mulige slagpperler). En hypotese var at det kunne stamme fra jernbearbeiding. Det var derfor en målsetting å undersøke om dette kunne stamme fra en smie.

4.2 UTGRAVNINGSMETODE

Under Kulturhistorisk museums undersøkelse ble en 2,5 – 4,5 m bred og 31 m lang sjakt avdekket. Det ble gjort ved hjelp av maskinell flateavdekking. Med gravemaskin ble pløyselaget fjernet, slik at man kom ned til toppen av undergrunnen. Nedgravninger fra forhistorisk tid (automatisk fredete kulturminner) fremtrer oftest som mørke flekker i den lysere undergrunnen (jfr. Løken, Pilø & Hemdorff 1996). De avdekkede nedgravningene ble nummerert og rensset frem ved hjelp av krafse og graveskje. Deretter ble strukturene snittet ved at halvdelen ble gravd ut. Strukturene ble dokumentert ved foto og tegning i plan og profil. Hver enkelt struktur ble beskrevet på eget skjema. Det ble også utarbeidet en plantegning for hele utgravningsområdet.

4.3 UTGRAVNINGENS FORLØP

Det ble brukt totalt 3 timer på å fjerne pløyelaget i den snaut 2,5-4,5 m x 31 m store sjakta. Sjakta utstrekning fulgte tiltaksgrensa Hamar kommune hadde stukket ut før feltarbeidet tok til. Den ble utvidet noe mot veien for eventuelt å avdekke strukturer som ikke ble registrert under forundersøkelsen. Sjakta var orientert NØ-SV. Pløyelaget ble deponert på østsiden av sjakta. Stedvis var det svært vanskelig å se overgangen mellom pløyelaget og undergrunn. Det ble samtidig rensset så langt det lot seg gjøre med krafse. De avdekte strukturene ble nummerert S1-8 (tilsvarende ikke fylkeskommunens nummerering). Strukturene befant seg i et relativt lite område, på ca 4 x 11,5m sentralt i sjakta. Den delen av sjakta ble tegnet i plan og alle nedgravninger ble foto-dokumentert. De strukturene som ble gravd ut ble dokumentert ved hjelp av både fotografering, tegning og skriftlige beskrivelser. I kokegropene ble det tatt ut trekullprøver, og i tillegg ble mengden stein i halve gropa dokumentert ved å måle volum i bøtter.

Rensing, dokumentasjon og snitting av strukturene ble dessverre forsinket av kraftige regnbyger. Det ble vurdert som for tidkrevende å rense opp noe mer enn det som ble gjort. Fordi gravemaskinen fjernet pløyelaget med bred grabb førte det også til skader på enkelte av strukturene p.g.a. flytting av stein.

4.4 KILDEKRITISKE FORHOLD

I toppen av strukturene ble det funnet mye resent materiale og fyllmasse. Det skyldes at stein som har vært en del av strukturene blir trukket opp av ploegen under dyrkning, og hullet etter steinen fylles igjen med pløyelag. Det var derfor viktig å være nøye med konteksten til både funn og prøver som ble samlet inn fra strukturene. Stort sett var kokegropenes ytre avgrensning intakt, mens innholdet var omrotet.

4.5 UTGRAVNINGEN

4.5.1 FUNNMATERIALE

(Se under 7.2.1 Funnliste)

4.5.2 STRUKTURER

Totalt ble det i løpet av undersøkelsen påvist åtte strukturer, hvorav syv ble utgravd. Det viste seg å være seks sikre kokegrop eller bunnen av slike (S 2-7), samt en kokegrop/ildsted (S1). Kokegrop er groper med et kullag dekket av skjørbrønt stein, mens lignende groper med relativt lite stein gjerne oppfattes som ildsteder. Kokegropene var runde eller tilnærmet runde i plan, med tverrmål på mellom 0,6 og 1,5 m, og 0,10 – 0,54 m dype i profil. Kokegrop S6 synes å ha en nedgravning i form av en yngre kokegrop S5. I overflaten så det ut som om S4 skar ned i S2, men i profil viste det seg at det ikke var tilfelle. S8 ble kun delvis avdekket under flateavdekkingen, og ble derfor ikke gravd ut, men kun fotodokumentert i plan. Observasjoner av skjørbrønt stein og kull i plan indikerte at også den var en kokegrop.

Kokegrop S5 utmerket seg blant de andre på feltet. Oppå et tykt kullag lå det store mengder brente steiner; enkelte med diameter på opptil eller rundt 30-35 cm. I denne kokegropen var den forkulla veden også av en annen karakter enn i de andre kokegropene. Store biter kull kunne observeres langs ytterkanten. Det er ikke mulig å si noe mer spesifikt om funksjonen til kokegropen, annet enn at den skiller seg noe fra de andre kokegropene på feltet.

S1 ble definert som kokegrop/ildsted. Strukturen var svært ødelagt av pløying, slik at bare bunnen var bevart. Den var kun 0,10 cm dyp, og inneholdt ikke nok stein til å kunne defineres som en kokegrop. Det skyldes sannsynligvis at den nærmest var pløyd i stykker.

Fig. 1. Kokegrop/ildsted S1 i profil. Mot SØ.

Det fremkom lite funn fra undersøkelsen av kokegropene (jf. 4.5.1), bare enkelte fragmenter av brent bein fra S2, S3, S5 og S7. Beina ble funnet under snitting og opprensing.

Strukturliste

Str. nr.	Type	Form	Dimensjon (m)	Dybde (m)	Element/Fyll	Kommentar
S1	kokegrop?	rund	0,74	0,10	12 ltr skjørbrent stein	bunn?
S2	kokegrop	rund	0,72	0,16	12 ltr skjørbrent stein	

S3	kokegrop	rund	0,90	0,14	12 ltr skjørbrent stein	
S4	kokegrop	rund?	0,96	0,22	27 ltr skjørbrent stein	
S5	kokegrop	rund	1,56	0,54	72 ltr skjørbrent stein	
S6	kokegrop	rund	0,60	0,12	6 ltr skjørbrent stein	
S7	kokegrop	rund?	0,96	0,16	18 ltr skjørbrent stein	bunn?
S8	kokegrop?					ble ikke snittet

4.5.3 DATERING

Kullprøver fra S7, S3, S5 og S6 ble sendt til datering. Resultatene viser at alle strukturene er anlagt innenfor perioden romertid – folkevandringstid. Den eldste mulige datering er 260 e. KR., den yngste mulige er 535 e. Kr. (se liste over kullprøver og vedlegg 2: Dateringsrapport).

De fleste kokegropene som er undersøkt og C14-datert i forbindelse med utgravningsprosjekter andre steder på Østlandet de siste 15 årene, er fra romertid/folkevandringstid med dateringer fra Kr.f. til 600 e. Kr. En mindre andel kokegropene er eldre, dvs. fra førromersk jernalder og noen få er fra yngre bronsealder, tilbake til 1000 f. Kr. Kokegropene på Hommelstad bekrefter dermed det vi vet fra før om kokegropers kerne-brukstid på Østlandet.

4.5.4 NATURVITENSKAPELIGE PRØVER

Se under 7.2 Liste over kullprøver. Kullprøvene ble tatt i kullag i profil.

Liste over vedartsbestemte kullprøver:

Prøvenr.	C-nr.	Kontekst	Gram	Kommentar	Treart
K1	C53748/7	S7 kokegrop	18	I profil, 0-5 cm dypt	Betula (og Pinus)
K3	C53748/9	S3 kokegrop	16,2	I profil, 5 cm dypt	Betula
K4	C53748/10	S5 kokegrop	25,3	I profil, 20-30 cm dypt	Pinus
K5	C53748/11	S6 kokegrop	17,6	I profil, 5-10 cm dypt	Betula

4.6 VURDERING AV UTGRAVINGSRESULTATENE, TOLKNING OG DISKUSJON.

Alle strukturene som ble undersøkt av UKM viste seg å være kokegroper eller sannsynlige kokegroper, også strukturer med uavklart funksjon registrert av fylkeskommunen.

Det er rimelig å anta at kokegropene på Hommelstad 174/1 tilhører samme tradisjon. De har om lag samme form, utseende og fyllmasser, men noe varierende størrelse. I Sør-Norge ligger kokegroper ofte i større samlinger, men de kan også ligge enkeltvis, eller noen få sammen. Sannsynligvis er kokegropene på Hommelstad en del av et større kokegropfelt som strekker seg videre mot øst. Kokegropfelt er ofte lokalisert, som tilfelle er med dette feltet, på høydedrag. Kokegropene på Hommelstad ligger ved et middelalderkirkested. Det er imidlertid ikke uvanlig da det også er påvist tilsvarende felt mange andre steder i Norge, bl.a. på Oddernes i Vest-Agder, Årnes i Akershus og Leikvin i Sunndal i Møre og Romsdal (Gustafson 1999:12, Narmo 1996:82-85).

Det ble funnet enkelte små fragmenter brent bein i kokegropene på Hommelstad. Det er mulig at det kan ses i sammenheng med tilberedning av mat, men de små mengdene brent bein tillater ikke en slik konklusjon. Kokegropenes funksjon holdes dermed åpen.

5. KONKLUSJON

Undersøkelsen viste at det har vært kokegroper og kokegrop/ildsted på Hommelstad gård 174/1. Seks av de syv undersøkte strukturene var sikre kokegroper, og en var kokegrop/ildsted. Kokegropene lå samlet innenfor undersøkelsesområdet, og er av vanlig eldre jernalders type. Ut fra tilsvarende undersøkelser på Østlandet, strukturenes topografiske plassering og tetthet er det sannsynlig tilhører et større kokegropfelt som kan strekke seg mot øst.

De daterte kokegropene på Hommelstad er alle fra perioden romertid/folkevandringstid.

6. LITTERATUR

Løken, T., Pilø, L. og Hermdorff, O. 1996: *Maskinell flateavdekking og utgravning av forhistoriske jordbruksboplasser. En metodisk innføring*. Ams-Varia, nr. 26. Stavanger.

Gustafson 1999: En kokegrop er en kokegrop er en ...? *Follominne nr. 37:7-13*. Follo historielag.

Narmo, L.E. 1996: "Kokekameratene på Leikvin". *Kult og kokegroper*. Viking LIX:79-101. Norsk Arkeologisk Selskap, Oslo.

7. VEDLEGG

7.1. STRUKTURLISTE

(se under 5.5.2 Strukturer)

7.2. FUNN OG PRØVER

7.2.1 Funnliste C 53748

C-nr.	Funn-nr. (felt)	Kontekst/struktur	Gjenstand(er)	St. mål	Kommentar
C53748/1	F1	S7 kokegrop	1 fragm, brent bein	0,9 cm	Funnet under opprensning
C53748/2	F2	S2 kokegrop	1 fragm, brent bein	1,5 cm	Funnet under opprensning
C53748/3	F3	S6 kokegrop	1 fragm, brent bein	1,0 cm	Funnet under opprensning
C53748/4	F4	S2 kokegrop	2 fragm, brent bein	-	Funnet under opprensning
C53748/5	F5	S5 kokegrop	6 fragm, brent bein	-	Funnet under snitting

7.2.2 Liste over kullprøver

Prøvenr.	C-nr.	Kontekst	Gram	Treslag	Kommentar	C14-dat.
K1	C53748/7	S7 kokegrop	18	Betula (og Pinus)	Kullag i profil, 0-5 cm dypt	AD350 - 535
K2	C53748/8	S1 kokegrop	20,5	-	Kullag i profil, 5-10 cm dypt	-
K3	C53748/9	S3 kokegrop	16,2	Betula	Kullag i profil, 5 cm dypt	AD260 - 410
K4	C53748/10	S5 kokegrop	25,3	Pinus	Kullag i profil, 20-30 cm dypt	AD265 - 425
K5	C53748/11	S6 kokegrop	17,6	Betula	Kullag i profil, 5-10 cm dypt	AD265 - 420
K6	C53748/12	S2 kokegrop	8	-	Kullag i profil, 5-10 cm dypt	-
K7	C53748/13	S 4 kokegrop	6,4	-	Kullag i profil, 10-15 dypt	-

7.3. TEGNINGER

1. Plantegning av kokekropene
2. S1, plan/profil
3. S2 og S4, plan/profil
4. S3, plan/profil
5. S5 og S6, plan
6. S5 og S6, profil
7. S7, plan/profil

7.4. FOTOLISTE.**Fotoliste, Negativnr. Cf. 29229**

Film 1 Bildnr.	Motiv	Retning mot	Fotograf
36	Prøvebilde		CM
35	Oversikt, feltet	SV	CM
34	Oversikt, feltet	NØ	CM
33	S5, S6, S2, S4, S3 plan f.v.	Ø	CM
32	S7 plan	V	CM
31	S6, S5 plan f.v.	SØ	CM
30	S6, S5 plan f.v.	SØ	CM
29	S4, S2 plan f.v.	N	CM
28	S3 plan	Ø	CM
27	S1 plan	SV	CM
26	S8 plan	SØ	CM
25	S7 profil	SØ	CM
24	S7 profil	SØ	CM
23	S1 profil	SØ	CM
22	S3 profil	N	CM
21	S6, S5 profil f.v.	SØ	CM
20	S4, S2 profil f.v.	NØ	CM
19	Oversikt, feltet	S	CM
18-1	-		

7.5. ANALYSER

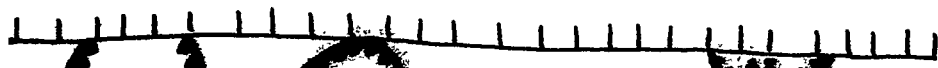
1. Vedartsbestemmelse ved Helge I. Høeg
2. C14-dateringer ved NTNU

7.6. KART

1. Oversiktskart 1:5000

TERKANT

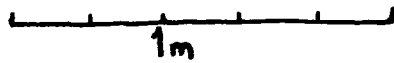
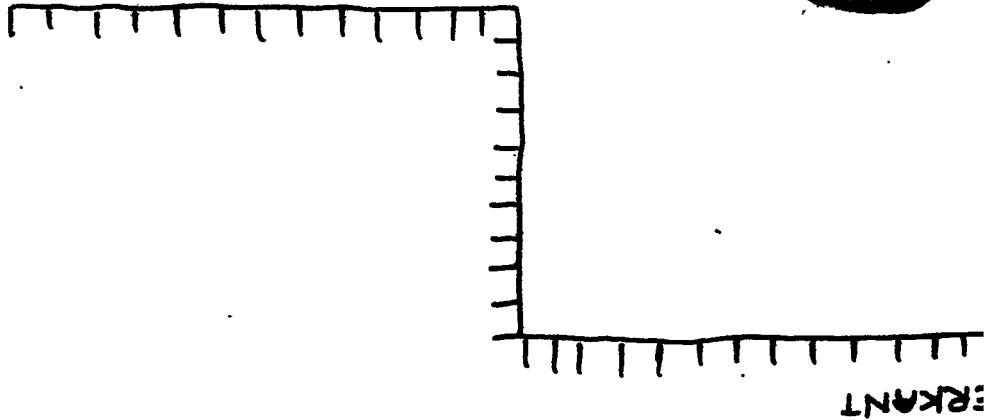
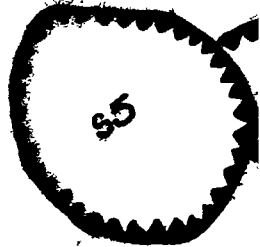
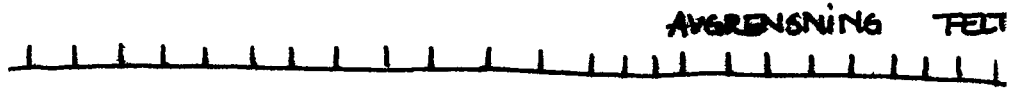

AVGRENSNING FELD

HOMMELSTAD 174/1
HAMAR K. HEDMARK
PLANTEGNING
ILL: C. MELGOM
21/9-04

1:50

TEGNINGNR. 1

HOMMELSTAD 174/1
HAMAR K., HEDMARK

31

ILL: C. MELSOM

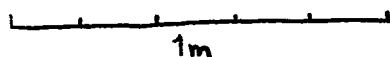
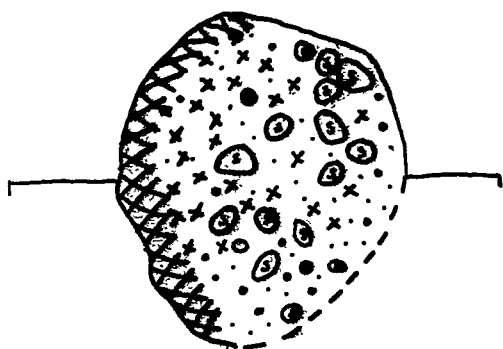
21/9 - 04

1:20

MÅL I PLAN: ca. 74 cm

DYBDE PROFIL: ca. 10 cm

TEGNING NR. 2

BESKRIVELSE:

PLAN: Strukturen avgrenses relativt tydelig mot undergrunn. Undergrunn består av gråbrun sand med grus. Ytterkant i n og nø del konsentrasjon av kullblandet sand og kullbiter. Skjorbrent stein jevnt fordelt, varierer i str. Kullbiter ellers jevnt fordelt i overflaten.

PROFIL: Den løse fyllmassen består av kullblanda sand med kullbiter. I strukturens ytterkant kullag. J. delen av strukturen noe omrota masser, med ployejord.

MENGDE STEIN: 12 L

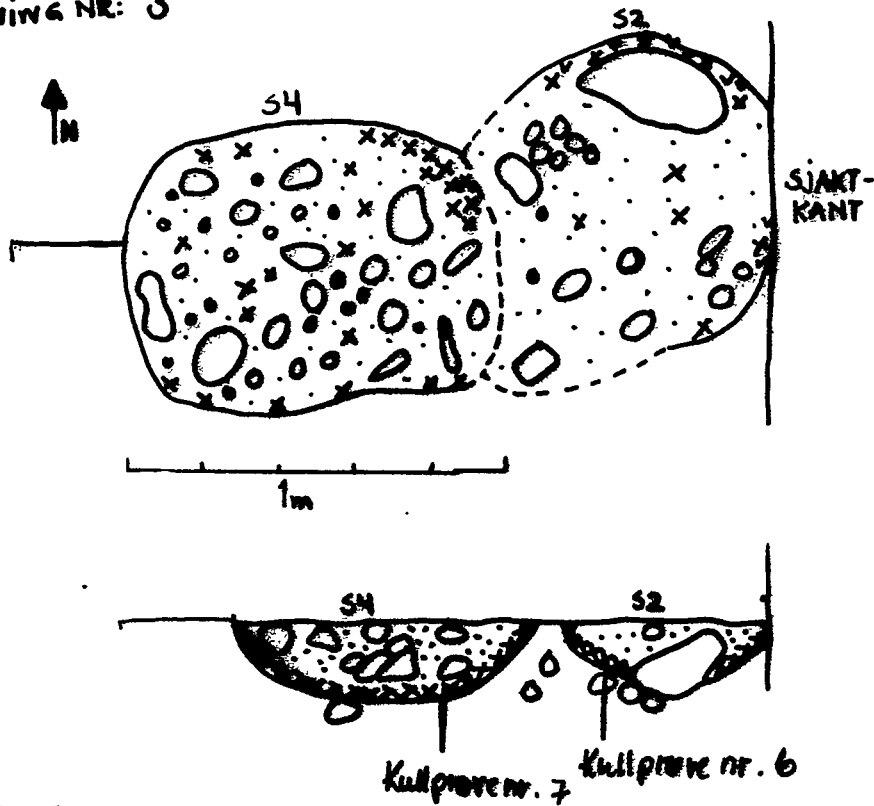
 = sand m kullbiter

 = steiner, varmpåvirket

 = kullag

 = grus

HOMMELSTAD 1747
 HAMAR K., HEDMARK
 S4, S2
 ILL: C. MELSON
 22/9-04
 1:20
 TEINING NR: 3

BESKRIVELSE

PLAN: S4 - strukturen avgrensas relativt tydelig mot undergrunn. Undergrunn består av mørk-brun og grå sand. Strukturens ~~struktur~~ består av mørkgrå sand med mye stein. Steins størrelsen varierer. Noe kull jernet fordelt.

S2 - strukturens overflate lik S4, men mer kullblandet sand og kullbiter i ytterkant. Også noe brennt sand ut mot øst-kant (ø)

Avgrensning mellom strukturer uklare i plan.

PROFIL: S4 - ytterkant av strukturen består av et ca. 4 cm tykt kullag m kullbiter. Fyllmassen er løs, og inneholder en del stein. Massen er mørkebrun sand. Steinene virker varmepåvirket men ikke dejobrente. Kvist og ployejord i toppen av strukturen er trolig følge etter gjentfylling av ~~stein~~ ^{stein}.

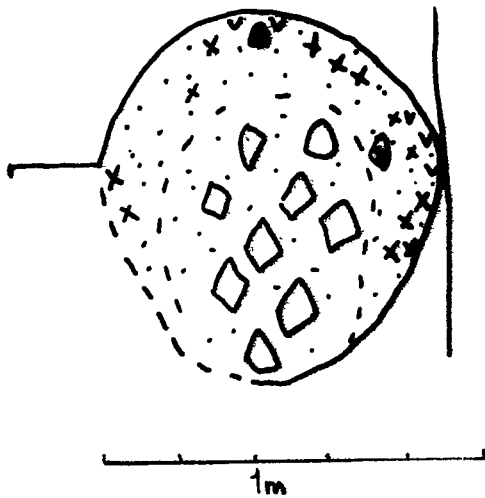
S2 - ytterkant av strukturen består av kullholdig lag ~~på~~ ^{med tykkelse på} 2-4 cm som også inneholder kullbiter. Enkelte stein i massen. Over kullaget mørkebrun masse, trolig etter gjentfylling.

MENGE STEIN: S4 - 27 L , S2 - 12 L

MÅL I PLAN: S4 - 96 cm , S2 - 72 cm
 DYBDE I PROFIL: S4 - 16 cm , S2 - 16 cm

- ☐ = sand m kullbiter
- ⊙ = varmepåvirket stein
- = kullag
- ◻ = grus

HOMMELSTAD 174/1
 HAMAR K., HERMARK
 53
 ILL: C. MELSON
 21/9-04
 I: 20
 MÅL I PLAN: 90 cm
 DYBDE I PROFIL: 14 cm
 TEGNING NR: 4

BESKRIVELSE

PLAN: Strukturens avgrensning relativt tydelig mot undergrunn. Mest uklar i sv del. Kullblandet sand og kullbiter enkelte steder i ytterkant, også noe brenn sand. Enkelte skjærbrent stein. Stiplet område sentralt i strukturen viser omrøta masser, trolig pløyejord rester. Den massen er brunere enn fyllmassen i resten av strukturen.

PROFIL: Strukturens avgrensning er enkelte steder svært utydelig. Det skyldes steiner (ikke skjærbrent) i hver side av strukturen. Det var spesielt vanskelig å avgrense strukturen i v-del. Tykt kullag i ytterkant sentralt. Over kullaget omrøta masser med bl.a. pløyejord.

MENGE STEIN: 12L

 = sand m kullbiter

 = varmpåvirket stein

 = grus

 = brenn sand

HOMMELSTAD 174/1

HAMAR K., HEDMARK

55, 56

ILL: C. MELSON

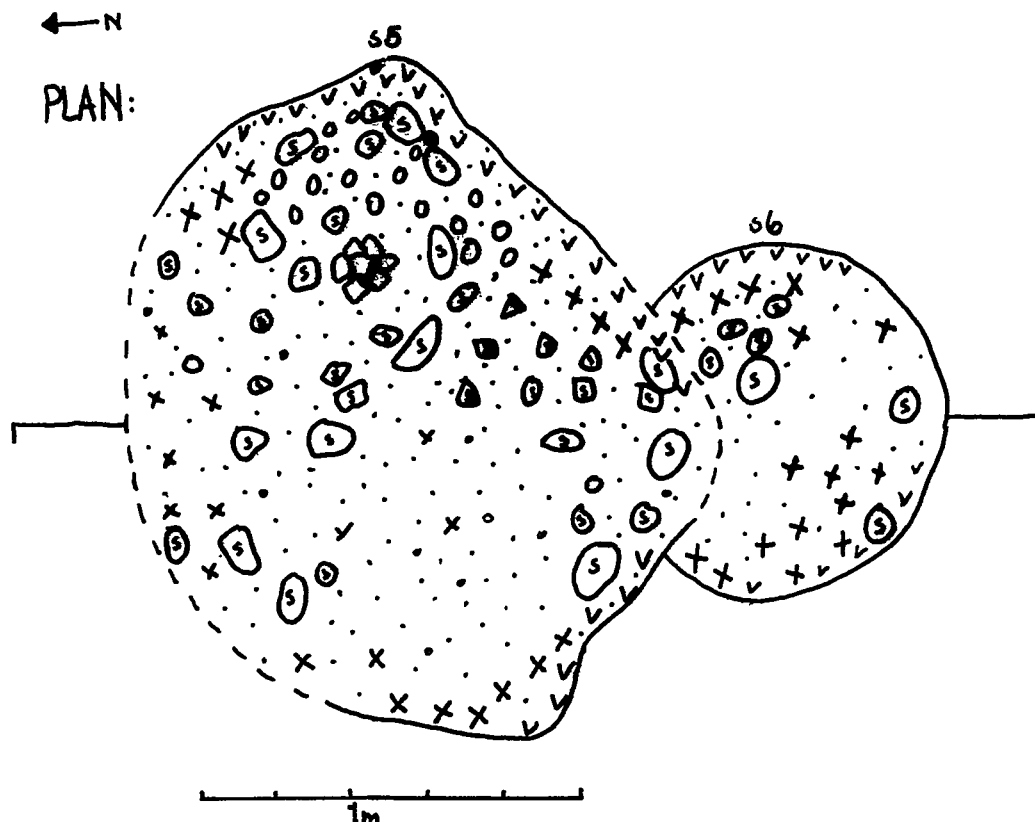
22/9.04

1:20

MÅL I PLAN: 55 - 156 cm

56 - 60 cm

TEGNING NR: 5

BESKRIVELSE

PLAN: 55 - strukturen avgrenses relativt tydelig mot undergrunn. Undergrunn består av gråbrun sand med grus og stein. Ø-del avgrenses tydeligst, pga ytterkanten her består av brent sand og kull. N-del noe mer utflytende, trolig pga omrøta masser. Skjørbrønt stein jevnt fordelt i overflaten.

56 - strukturen avgrenses tydelig mot undergrunn. Brent sand og kull i ytterkant. Noe skjørbrønt stein i overflaten.

MENGDE STEIN: 55 - 72L, 56 - 6L

☐ = sand m kullbiter

☒ = kullag

⊙ = varmpåvirket stein

☐ = grus

☐ = brent sand

HOMMELSTAD 174/1
HAMAR K., HEDMARK

55, 56

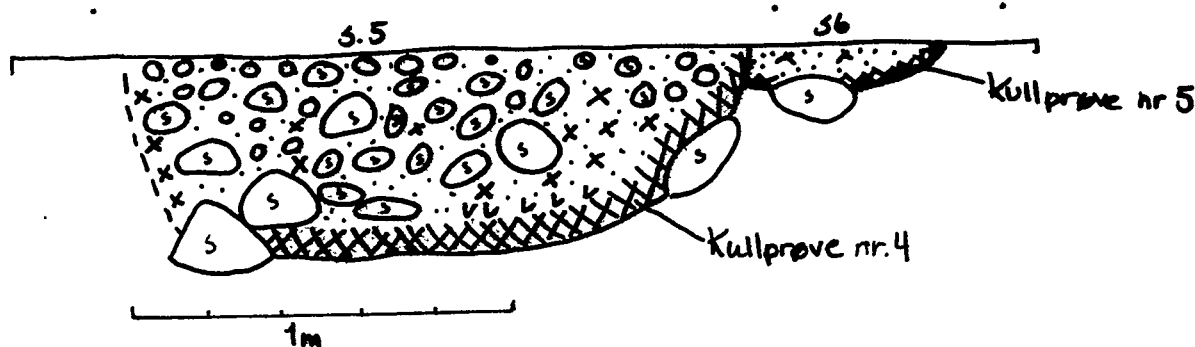
ILL: C. MELSON

22/9-04

1:20

DYBDE I PROFIL: 55-54 cm
56-12 cm

TEGNING NR: 6

BESKRIVELSE

PROFIL: 55 - nederst et lag med kull og kullbiter. Mange av kullbitene var relativt store, ca 5-6 cm lange. Over kullaget løs brun fyllmasse, tettpakket med stein og kullbiter jevnt fordelt. Flere av steinene hadde diameter på opptil eller rundt 30-35 cm. Flesteparten av steinene er skjorbrent, men enkelte virker kun varmepåvirket.

56 - kullag i ytterkant, ellers består fyllmassen av brunaktig sand med kullbiter.

Det stratigrafiske skillet i profilen viser at 56 er eldst og 55 yngst.

MENGDE STEIN: 55-72L, 56-6L

☒ = sand m kullbiter

☒ = kullag

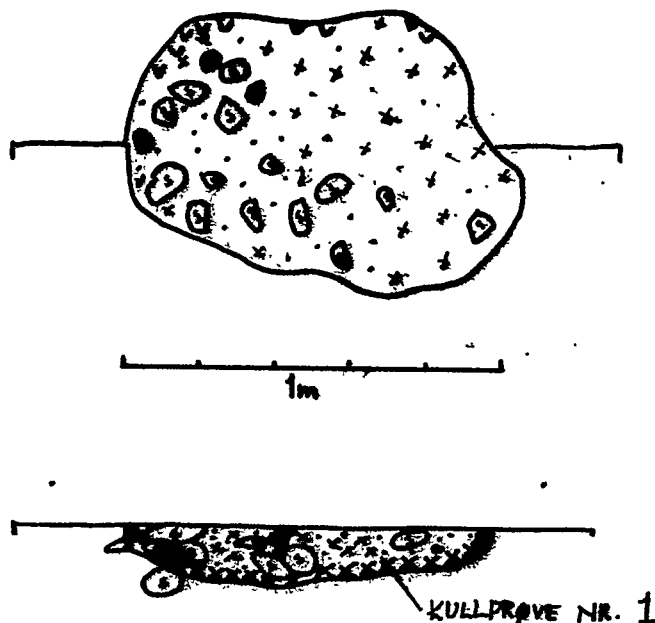
⊙ = varmepåvirket stein

☒ = grus

☒ = brennt sand

HOMMELSTAD 174/1 , 57
 HAMAR K., HEDMARK
 ILL: C. MELSGOM
 21/9-04
 1:20
 MÅL I PLAN: 96 cm
 DYBDE I PROFIL: 16 cm
 TEGNINGNR: 7

← N

BESKRIVELSE

PLAN: strukturen avgrenses tydelig mot undergrunn. Undergrunn består av gråbrun sand og grus. Brent sand i strukturens ytterkant, særlig i n-del. Kull og kullbiter konsentrert i s-del. Skjørbrant stein hovedsakelig i n-del.

PROFIL: fyllmassen består av kullblanda sand, skjørbrant stein og kullbiter. Den kullholdige massen har løs konsistens. Nederst tykt lag med kull.

MENGDE STEIN: 18L

☐• = sand m kullbiter

☒ = kullag

⊙ = varmpåvirket stein

☐•• = grus

☐∨∨ = brent sand

Høeg - Pollen, 876 842 262,
Helge Irgens Høeg,
Gloppeåsen 10,
3261 LARVIK

Larvik, 18/2-05.

Til Inger Marie Berg-Hansen.

Analyse av 4 kullprøver fra Fv.119, Dalfarmen - Åstad, Hommelstad
gård, 174/1, Hamar kommune, Hedmark, Tiltakskode 759037.

K 1, C 53748/7, S 7, kokegrop.

Det ble bestemt 40 biter. Av disse var 29 Betula (bjerk)
og 11 Pinus (furu).

K 3, C 53748/9, S 3, kokegrop.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Betula (bjerk).

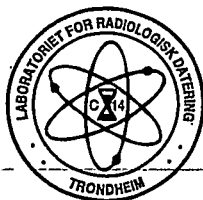
K 4, C 53748/10, S 5, kokegrop.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Pinus (furu).

K 5, C 53748/11, S 6, kokegrop.

Det ble bestemt 40 biter. Alle var Betula (bjerk).

Helge Irgens Høeg.

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU – Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7491 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Berg-Hansen, Inger M.
KHM/Fornminneseksjonen/UiO
Postboks 6762 St. Olavs plass, 0130 Oslo

DF-3816

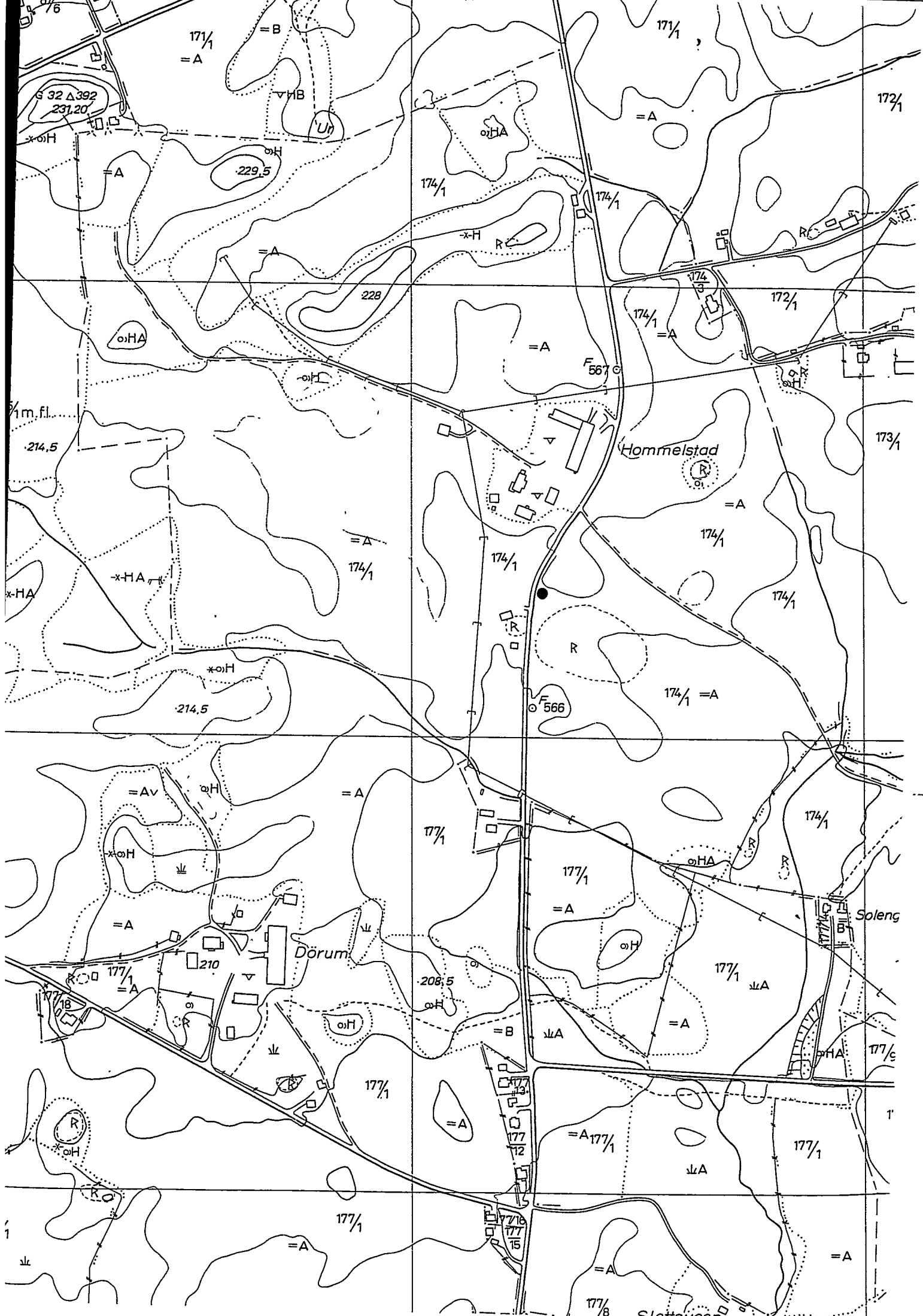
Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	^{14}C alder før nåtid	Kalibrert alder	$\delta^{13}\text{C}$ ‰
T-17557	K1, C53748/7, S7 Hommelstad, Hamar Hedmark	Trekull Bjørk	6.0 g	1640 ± 65	AD350-535	-26.1*
T-17558	K3, C53748/9, S3 Hommelstad, Hamar Hedmark	Trekull Bjørk	6.9 g	1710 ± 45	AD260-410	-26.1*
T-17559	K4, C53748/10, S5 Hommelstad, Hamar Hedmark	Trekull Furu	6.0 g	1680 ± 50	AD265-425	-26.1*
T-17560	K5, C53748/11, S6 Hommelstad, Hamar Hedmark	Trekull Bjørk	6.0 g	1690 ± 50	AD265-420	-26.1*

Dato: 26 APR 2005

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Fred H. Skogseth

Steinar Gulliksen

C53748/1-13

Boplassfunn fra Jernalder fra HOMMELSTAD av HOMMELSTAD M/ SKILLEEKREN (174 /1) HAMAR K. HEDMARK

1) **Bein, brente** av bein *Gjenstandsdel: fragment Antall fragmenter: 1*

Mål: L: 0,6 cm. B: 0,3 cm.

Strukturnr: 7 Kokegrop, funnet under opprensing

2) **Bein, brente** av bein *Gjenstandsdel: fragment Antall fragmenter: 1*

Strukturnr: 3 Kokegrop, funnet under opprensing

3) **Bein, brente** av bein *Gjenstandsdel: fragment Antall fragmenter: 1*

Strukturnr: 6 Kokegrop, funnet under opprensing

4) **Bein, brente** av bein *Gjenstandsdel: fragment Antall fragmenter: 1*

Strukturnr: 2 Kokegrop, funnet under opprensing

5) **Bein, brente** av bein *Gjenstandsdel: fragment Antall fragmenter: 6*

Strukturnr: 5 Kokegrop, funnet under snitting

7) **Prøve, kull** av kull

Datering: AD350 - 535, NTNU-nr DF-3816, T-17557. Prøven er vedartsbestemt til *Betula og pinus* (Høeg 2005)

Vekt: 18 gr

Datering: AD350 - 535

Strukturnr: 7 Kokegrop, kullag i profil, 0-5 cm dypt

8) **Prøve, kull** av kull

Vekt: 20,5 gr

Strukturnr: 1 Kokegrop, kullag i profil, 5-10 cm dypt

9) **Prøve, kull** av kull

Datering: AD260-410, NTNU-nr DF-3816, T-17558. Prøven er vedartsbestemt til *Betula* (Høeg 2005)

Vekt: 16,2 gr

Datering: AD260-410

Strukturnr: 3 Kokegrop, kullag i profil, 5 cm dypt

10) **Prøve, kull** av kull

Datering: AD265-425, NTNU-nr DF-3816, T-17559. Prøven er vedartsbestemt til *Pinus* (Høeg 2005)

Vekt: 25,3

Datering: AD265-425

Strukturnr: 5 Kokegrop, kullag i profil, 20-30 cm dypt

11) **Prøve, kull** av bein

Datering: AD265-420, NTNU-nr DF-3816, T-17560. Prøven er vedartsbestemt til *Betula* (Høeg 2005)

Vekt: 25,3 gr

Datering: AD265-420

Strukturnr: 6 Kokegrop, kullag i profil, 5-10 cm dypt

12) **Prøve, kull** av kull

Vekt: 8 gr

Strukturnr: 2 Kokegrop, kullag i profil, 5-10 cm dypt

13) **Prøve, kull** av bein

Vekt: 6,4 gr

Strukturnr: 4 Kokegrop, kullag i profil, 10-15 cm dypt

Funnomstendighet: Arkeologisk utgravning Utgravningen besto av en 31 m lang og 4,5 m bred

sjakt på et høydedrag i dyrket mark. Utgravningen ble gjennomført ved hjelp av falteavdekking, med påfølgende rensing for hånd med krafse og gravskje. I alt åtte strukturer ble påvist. Syv av strukturene som ble undersøkt ble definert som kokegrop eller kokegrop/ildsted. Det ble funnet noen få fragmenter brent bein i fire av kokegropene (C53748)

Orienteringsoppgave: Feltet ligger øst for veien (Fv 199, Dalfarmen-Ålsted) på et høydedrag like sør for gården Hommelstad 174/1.

Kartreferanse/-KOORDINATER: ØK, CS 065-5-1 *Projeksjon:* NGO1948 Gauss-K; Akse 3 *N:* 313684 *Ø:* 26648

INNBRETNING/litteratur: Ove T. Holseng, 22.12.2003, Innberetning for arkeologisk forundersøkelse i forbindelse med forsterkning av veg med grøfter - FV 119 Dalfarmen-Ålsted

Funnet av: Charlotte Melsom, KHM, Fornminneseksjonen 2004